

Evrópusamningur um réttarstöðu farandlaunþega

Strassborg, 24. XI. 1977

Þýðing þýðingamiðstöðvar utanríkisráðuneytisins.

Safn Evrópusamninga/93

Aðildarríki Evrópuráðsins, sem hafa undirritað samning þennan,

hafa í huga að markmið Evrópuráðsins er að efla einingu meðal aðildarríkjanna í því skyni að standa vörð um og stuðla að framgangi þeirra hugsjóna og meginreglna sem eru sameiginleg arfleifð þeirra, greiða fyrir efnahagslegum og félagslegum framförum og hafa jafnframt í heiðri mannréttindi og mannfrelsi,

hafa í huga að setja þær reglur um réttarstöðu farandlaunþega, sem eru ríkisborgarar aðildarríkja Evrópuráðsins, til að tryggja svo sem kostur er að þeir hljóti ekki lakari kjör en launþegar, sem eru þegar viðtökuríkisins, að því er varðar öll lífs- og vinnuskilyrði,

hafa einsett sér að bæta félagslega stöðu farandlaunþega og aðstandenda þeirra,

staðfesta að þau réttindi og forréttindi, sem hvert aðildarríki veitir ríkisborgurum hinna aðildarríkjanna, eru veitt í krafti þeirra nánu tengsla sem sameina aðildarríki Evrópuráðsins og felld eru í lög þess,

og hafa orðið ásátt um eftirfarandi:

I. kafli

1. gr. – Skilgreining

- 1 Að því er samning þennan varðar merkir hugtakið „farandlaunþegi“ ríkisborgara samningsaðila sem hefur fengið heimild hjá öðrum samningsaðila til að búa á landsvæði hans í þeim tilgangi að hefja þar launað starf.
- 2 Samningur þessi gildir ekki um:
  - a launþega sem sækja vinnu yfir landamæri;
  - b listamenn, aðra skemmtikrafta og íþróttamenn, sem ráðnir eru í stuttan tíma, og sjálfstætt starfandi einstaklinga úr menntastéttum;
  - c sjómenn;
  - d þá sem eru í starfsþjálfun;
  - e þá sem stunda árstíðabundin störf, farandlaunþegar, sem stunda árstíðabundin störf, teljast þeir sem eru ríkisborgarar samningsaðila og eru ráðnir á landsvæði annars samningsaðila í starf sem er háð gangi árstíðanna, með samningi í tiltekinn tíma eða í tiltekið starf;
  - f launþega sem eru ríkisborgarar samningsaðila og eru ráðnir í tiltekið verk á landsvæði annars samningsaðila fyrir hönd fyrirtækis sem er með skráða skrifstofu utan landsvæðis þess samningsaðila.

II. kafli

2. gr. – Aðferðir við ráðningar

- 1 Ráðning væntanlegra farandlaunþega getur átt sér stað með beiðni er varðar annaðhvort nafngreindan eða ónafngreindan einstakling og skal ráðningin í síðara tilvikinu fara fram með milligöngu opinbers yfirvalds í upprunaríkinu, ef um slíkt yfirvald er að ræða, og með milligöngu opinbers yfirvalds í viðtökuríkinu eftir því sem við á.
- 2 Væntanlegur farandlaunþegi skal ekki greiða þann umsýslukostnað sem hlýst af ráðningu hans, komu hans til landsins og af því að koma honum fyrir ef opinbert yfirvald annast þessa þætti.

3. gr. – Læknisskoðun og hæfnipróf

- 1 Heimilt er að láta fara fram læknisskoðun og hæfnipróf áður en af ráðningu verður.

- 2 Læknisskoðun og hæfniprófi er ætlað að sýna hvort væntanlegur farandlaunþegi hafi þá líkamlegu og andlegu heilsu og tæknikunnáttu sem þarf til starfens sem honum býðst og að ganga úr skugga um að heilsufar hans stofni ekki almannaheilbrigði í hættu.
- 3 Ákveða skal með tvíhliða samningi, þegar við á, hvaða hátt skuli hafa á endurgreiðslu kostnaðar vegna læknisskoðunar og hæfniprófs til að tryggja að það komi ekki í hlut væntanlegs farandlaunþega að greiða þennan kostnað.
- 4 Ekki skal gerð sú krafa til farandlaunþega, sem hefur fengið beint atvinnutilboð, að hann gangist undir hæfnipróf nema af ástæðum er varða svik eða ef vinnuveitandi fer fram á það.

4. gr. – Réttur til að fara úr landi – réttur til að koma inn í landið – stjórnsýslureglur

- 1 Hver samningsaðili skal tryggja farandlaunþegum eftirfarandi réttindi:
  - rétt til að fara brott af landsvæði þess samningsaðila þar sem þeir eru ríkisborgarar,
  - rétt til að koma inn á landsvæði samningsaðila í því skyni að hefja þar launað starf eftir að hafa fengið heimild til þess og nauðsynleg gögn.
- 2 Þessi réttindi skulu háð þeim takmörkunum sem eru lögboðnar og nauðsynlegar til verndar þjóðaröryggi, almannareglu, almannaheilbrigði eða siðferði.
- 3 Gögn, sem farandlaunþegi þarf til að flytja búferlum milli landa, skulu gefin út eins skjótt og unnt er og honum að kostnaðarlausu eða gegn greiðslu fjárhæðar sem er ekki hærri en umsýslukostnaður við útgáfu þeirra.

5. gr. – Formsatriði og reglur um ráðningarsamninga

Áður en farandlaunþegi, sem hefur verið ráðinn í starf, leggur af stað til viðtökuríkis skal hann hafa ráðningarsamning eða ótvírætt atvinnutilboð í höndunum á einu eða fleiri tungumálum upprunaríkisins og á einu eða fleiri tungumálum viðtökuríkisins. Skytt er að nota að minnsta kosti eitt tungumál upprunaríkisins og eitt tungumál viðtökuríkisins ef ráðningin er í höndum opinbers yfirvalds eða opinberlega viðurkenndrar ráðningarskrifstofu.

6. gr. – Upplýsingar

- 1 Samningsaðilar skulu sjá hver öðrum og væntanlegum farandlaunþegum fyrir viðeigandi upplýsingum um bústaði þeirra, skilyrði fyrir því að fjölskyldur þeirra fái að flytja til þeirra og tækifæri til þess, eðli starfsins, möguleika á nýjum ráðningarsamningi þegar sá fyrri rennur út, kröfur um menntun og hæfi, vinnuskilyrði og lífskjör (að framfærslukostnaði meðtöldum), launakjör, almannatryggingar, húsnæði, fæði, yfirfærslu sparifjár, ferðir og um launafrádrátt vegna framlags til félagslegrar verndar og almannatrygginga og vegna skatta og annarra gjalda. Einnig má veita upplýsingar um menningarmál og trúmál í viðtökuríkinu.
- 2 Ef ráðningin er með milligöngu opinbers yfirvalds í viðtökuríkinu skal veita þessar upplýsingar, áður en farandlaunþegi leggur af stað, á máli sem væntanlegur farandlaunþegi skilur til að gera honum kleift að taka ákvörðun sem byggist á fullri vitneskju um málsatvik. Ef þörf krefur skal sú almenna regla gilda að upprunaríki sjái um þýðingu á þessum upplýsingum yfir á tungumál sem væntanlegur farandlaunþegi skilur.
- 3 Hver samningsaðili skuldbindur sig til að gera viðeigandi ráðstafanir til að koma í veg fyrir villandi áróður varðandi búferlaflutninga milli landa.

7. gr. – Ferðir

- 1 Hver samningsaðili skuldbindur sig til að tryggja, ef um er að ræða hópráðningar á vegum hins opinbera, að launþegi þurfi ekki að greiða kostnað af ferð sinni til viðtökuríkisins. Ákveða skal með tvíhliða samningum hvaða hátt skuli hafa á greiðslunni og er heimilt að láta þessi samningsákvæði einnig ná til fjölskyldna og launþega sem eru ráðnir hver fyrir sig.
- 2 Ef farandlaunþegar og fjölskyldur þeirra fara um landsvæði einhvers samningsaðila á leið sinni til viðtökuríkisins, eða á leið sinni til baka til upprunaríkisins, skulu lögbær yfirvöld í ríkinu, sem farið er um, kosta kapps um að greiða för þeirra og koma í veg fyrir tafir og erfiðleika vegna formsatriða.
- 3 Hver samningsaðili skal undanþiggja innflutningstollum og sköttum við komu til viðtökuríkis, endanlega brottför til upprunaríkis og gegnumferð:
  - a persónulegar eigur og lausafé farandlaunþega og aðstandenda sem teljast til heimilisfólks þeirra;
  - b eðlilegt magn handverkfæra og beranlegs búnaðar sem þörf er á vegna starfa farandlaunþegans.

Veita skal framangreindar undanþágur í samræmi við gildandi lög og reglur viðkomandi ríkja.

III. kafli**8. gr. – Atvinnuleyfi**

- 1 Hver samningsaðili, sem leyfir farandlaunþega að koma inn á landsvæði sitt í þeim tilgangi að stunda þar launað starf, skal gefa út eða endurnýja atvinnuleyfi fyrir hann, nema launþeginn sé undanþeginn þeirri kröfu, með fyrirvara um skilyrði sem sett eru í lögum samningsaðila.
- 2 Atvinnuleyfi, sem er gefið út í fyrsta sinn, má þó venjulega ekki binda launþegann við sama vinnuveitanda eða sama stað í lengri tíma en eitt ár.
- 3 Ef atvinnuleyfi farandlaunþega er endurnýjað skal það að jafnaði gilda í að minnsta kosti eitt ár, eftir því sem ástand og horfur í atvinnumálum gefa tilefni til.

9. gr. – Dvalarleyfi

- 1 Sé þess krafist í landslögum skal hver samningsaðili gefa út dvalarleyfi fyrir farandlaunþega sem hafa fengið leyfi til að stunda launað starf á landsvæði þeirra með þeim skilyrðum sem mælt er fyrir um í þessum samningi.
- 2 Dvalarleyfi skulu að jafnaði gefin út og, ef þörf krefur, endurnýjuð til að minnsta kosti jafnlangs tíma og atvinnuleyfið gildir, í samræmi við ákvæði í landslögum. Ef atvinnuleyfi er ekki tímabundið skal að jafnaði gefa dvalarleyfi út og, ef þörf krefur, endurnýja það til að minnsta kosti eins árs. Útgáfa þess og endurnýjun skal vera launþega að kostnaðarlausu eða aðeins gegn greiðslu umsýslukostnaðar.
- 3 Ákvæði þessarar greinar skulu einnig taka til aðstandenda farandlaunþega sem fá leyfi til að koma til hans í samræmi við ákvæði 12. gr. þessa samnings.
- 4 Ef farandlaunþegi er ekki lengur í vinnu vegna tímabundinnar óvinnufærni eða vegna sjúkdóms eða slyss eða vegna þess að hann er atvinnulaus gegn vilja sínum, sem lögbær yfirvöld staðfesta á tilhlýðilegan hátt, skal honum leyft, að því er varðar beitingu 25. gr. þessa samnings, að dvelja áfram á landsvæði viðtökuríkisins í að minnsta kosti fimm mánuði.

Engu samningsríki er þó skylt, í því tilviki sem kveðið er á um í undanfarandi undirgrein, að leyfa farandlaunþega að dvelja þar lengur en í þann tíma sem hann fær greiddar atvinnuleysisbætur.

- 5 Heimilt er að afturkalla dvalarleyfi sem er gefið út í samræmi við ákvæði 1. til 3. mgr. þessarar gr.:
  - a af ástæðum er varða þjóðaröryggi, allsherjarreglu eða siðferði;

- b ef handhafi neitar að fara að fyrirmælum sem opinbert heilbrigðisyfirvald gefur honum í þeim tilgangi að vernda almannheilbrigði, þótt honum hafi verið tilkynnt á tilhlyðilegan hátt hvaða afleiðingar slík neitun kunni að hafa;
- c ef eitt af grundvallarskilyrðunum fyrir útgáfu þess eða gildistöku er ekki uppfyllt.

Hafi dvalarleyfi farandlaunþega verið afturkallað skuldbindur hver samningsaðili sig þó til að veita honum virkan rétt til að áfrýja til dóms- eða stjórnvalds í samræmi við málsmeðferð sem kveðið er á um í landslögum.

10. gr. – Viðtaka

- 1 Við komuna til viðtökuríkisins skulu farandlaunþegar og aðstandendur þeirra fá allar viðeigandi upplýsingar og ráðleggingar auk allrar nauðsynlegrar aðstoðar við að koma sér fyrir og laga sig að aðstæðum.
- 2 Til að svo megi verða skulu farandlaunþegar og aðstandendur þeirra eiga rétt á hjálp og aðstoð frá félagslegri þjónustu viðtökuríkisins eða frá aðilum sem starfa í almannabágu í viðtökuríkinu og rétt á hjálp frá ræðismanni upprunaríkis síns. Auk þess skulu farandlaunþegar eiga rétt á hjálp og aðstoð frá ráðningarskrifstofum á sama hátt og innlendir launþegar. Hver samningsaðili skal þó reyna að tryggja að sérstök félagsleg þjónusta sé í boði, hvenær sem þörf er á, til að greiða fyrir eða samræma viðtöku farandlaunþega og fjölskyldna þeirra.
- 3 Hver samningsaðili skuldbindur sig til að sjá til þess að farandlaunþegum og aðstandendum þeirra sé frjálst að iðka trú sína; hver samningsaðili skal greiða fyrir slíkri trúariðkun, eftir því sem efni og aðstæður leyfa.

11. gr. – Innheimta skulda vegna framfærslu

- 1 Staða farandlaunþega má ekki hafa áhrif á innheimtu skulda vegna framfærslu einstaklinga í upprunaríkinu sem farandlaunþega er skylt að framfæra vegna fjölskyldutengsla, sem foreldri, sem maki eða vegna mægða, að meðtalinni framfærsluskyldu vegna óskilgetins barns.
- 2 Hver samningsaðili skal gera nauðsynlegar ráðstafanir til að tryggja innheimtu skulda vegna slíkrar framfærslu og nota, eftir því sem kostur er, eyðublaðið sem ráðherra nefnd Evrópuráðsins samþykkti.
- 3 Hver samningsaðili skal, eftir því sem kostur er, gera ráðstafanir til að útnefna eitt innlent eða svæðisbundið yfirvald til að taka við og senda umsóknir er varða skuldir vegna framfærslu sem kveðið er á um í 1. mgr. hér að framan.
- 4 Þessi grein skal ekki hafa áhrif á tvíhliða eða marghliða samninga sem eru í gildi eða verða gerðir síðar.

12. gr. – Sameining fjölskyldunnar

- 1 Ef farandlaunþegi er ráðinn til starfa á löglegan hátt á landsvæði samningsaðila er maka hans og ógiftum börnum, sem eru undir lögaldri samkvæmt viðeigandi lögum viðtökuríkisins og á framfæri hans, heimilt að koma til farandlaunþegans á landsvæði samningsaðilans, með skilyrðum sem eru hliðstæð þeim sem þessi samningur setur fyrir komu farandlaunþega og í samræmi við komureglur sem mælt er fyrir um í slíkum lögum eða milliríkjasamningum, að því tilskildu að farandlaunþeginn hafi yfir að ráða húsnæði fyrir fjölskyldu sína sem talið er hæfa innlendum launþegum á því svæði þar sem hann er ráðinn til vinnu. Hver samningsaðili getur sett biðtíma, þó ekki lengri en 12 mánuði, sem skilyrði fyrir veitingu heimildarinnar.
- 2 Hverju ríki er einnig heimilt, hvenær sem er, með yfirlýsingu til framkvæmdastjóra Evrópuráðsins sem tekur gildi einum mánuði eftir móttöku hennar, að setja það sem skilyrði fyrir sameiningu fjölskyldunnar, sem um getur í 1. mgr., að launþeginn hafi nægilega stöðugar tekjur til að geta framfleytt fjölskyldu sinni.

- 3 Hverju ríki er heimilt, hvenær sem er, með yfirlýsingu til framkvæmdastjóra Evrópuráðsins, sem tekur gildi einum mánuði eftir móttöku hennar, að víkja tímabundið frá heimildarskyldunni, sem kveðið er á um í 1. mgr. hér að framan, á einum eða fleiri hlutum landsvæðis síns sem það skal tilgreina í yfirlýsingu sinni, með því skilyrði að þær ráðstafanir fari ekki í bága við skyldur samkvæmt öðrum milliríkjagjöörningum. Í yfirlýsingunni skal tilgreina þær sérstöku ástæður sem réttlæta frávikni með hliðsjón af getu ríkisins til að taka við fólki.

Hvert ríki, sem nýtir sér þennan rétt til fráviks, skal gera framkvæmdastjóra Evrópuráðsins fulla grein fyrir þeim ráðstöfunum sem það hefur gert og sjá til þess að upplýsingar um þær verði birtar eins fljótt og kostur er. Enn fremur skal hann tilkynna framkvæmdastjóranum um það þegar ráðstafanirnar falla úr gildi og ákvæði samningsins koma aftur til framkvæmda að fullu.

Frávikni skal að jafnaði ekki hafa áhrif á beiðni um sameiningu fjölskyldunnar sem farandlaunþegi, er hefur þegar staðfestu á viðkomandi landsvæði, leggur fyrir lögbær yfirvöld.

13. gr. – Húsnæði

- 1 Hver samningsaðili skal veita farandlaunþegum kjör sem eru ekki lakari en kjör ríkisborgara hans að því er varðar húsnæði og leigu, að því marki sem fjallað er um þessi mál í innlendum lögum og reglum.
- 2 Hver samningsaðili skal sjá til þess að lögbær innlend yfirvöld láti fara fram skoðun í viðeigandi tilvikum og í samvinnu við hlutaðeigandi ræðismenn, innan valdsviðs þeirra, til að tryggja að nothæfistöðlum fyrir húsnæði sé fylgt fyrir farandlaunþega jafnt og ríkisborgara samningsaðila.
- 3 Hver samningsaðili skuldbindur sig til að vernda farandlaunþega gegn því að vera hlunnfarnir í sambandi við leigu, í samræmi við lög sín og reglur í þessum efnun.
- 4 Hver samningsaðili skal sjá til þess, með þeim úrræðum sem lögbær innlend yfirvöld hafa, að húsnæði launþega sé viðunandi.

14. gr. – Undirbúningsmenntun – skólaganga – tungumálanám – starfsmenntun og endurmenntun

- 1 Farandlaunþegar og aðstandendur þeirra, sem hafa fengið leyfi yfirvalda til að koma inn á landsvæði samningsaðila, skulu eiga rétt, á sama grundvelli og með sömu skilyrðum og innlendir launþegar, á almennri menntun og starfsmenntun og endurmenntun og skal veittur aðgangur að námi á æðra skólastigi í samræmi við almennar reglur um inntökuskilyrði í viðkomandi stofnanir viðtökuríkisins.
- 2 Til að stuðla að inngöngu í almenna skóla og starfsmenntunarskóla og starfsmenntunarstöðvar skal viðtökuríkni greiða fyrir því að farandlaunþegar og aðstandendur þeirra fái kennslu í tungumáli þess eða, ef þau eru fleiri en eitt, einu af tungumálum þess.
- 3 Að því er varðar beitingu 1. og 2. mgr. hér að framan skal hverjum samningsaðila í sjálfsvald sett að veita námsstyrki og skal hann leitast við að veita börnum farandlaunþega, sem búa hjá fjölskyldu sinni í viðtökuríkinu, í samræmi við ákvæði 12. gr. þessa samnings, sömu aðstöðu í þessum efnun og ríkisborgurum viðtökuríkisins.
- 4 Fyrri árangur launþeganna, svo og prófskríteini og vitnisburður um starfsmenntun sem þeir hafa fengið í upprunaríkinu, skulu viðurkennd af hverjum samningsaðila í samræmi við fyrirkomulag sem mælt er fyrir um í tvíhliða og marghliða samningum.
- 5 Hlutaðeigandi samningsaðilar skulu, í náinni samvinnu sín á milli, leitast við að tryggja að starfsmenntunar- og endurmenntunaráætlanir, í skilningi þessarar greinar, mæti þörfum farandlaunþega eftir því sem kostur er, með það í huga að þeir snúi aftur til upprunaríkis síns.

15. gr. – Kennsla í móðurmáli farandlaunþega

Hlutaðeigandi samningsaðili skal gera ráðstafanir samkvæmt samhljóða samkomulagi um að koma á sérstökum námsskeiðum, eftir því sem unnt er, fyrir börn farandlaunþega í móðurmáli hans, meðal annars til að auðvelda þeim að snúa aftur til upprunaríkis síns.

16. gr. – Vinnuskilyrði

- 1 Að því er vinnuskilyrðum viðvíkur skulu farandlaunþegar, sem hafa fengið heimild til að starfa, njóta kjara sem eru ekki lakari en þau sem innlendir launþegar njóta samkvæmt laga- eða stjórnsýslufyrirmælum, kjarasamningum eða venju.
- 2 Ekki skal vera unnt að víkja með einstaklingsbundnum samningi frá meginreglunni um sömu kjör sem um getur í málgreininni hér á undan.

17. gr. – Yfirfærsla sparifjár

- 1 Hver samningsaðili skal, í samræmi við samninga sem mælt er fyrir um í löggjöf hans, leyfa farandlaunþega að yfirfæra, í heild eða að hluta, laun sín og sparifé eftir því sem hann óskar.

Ákvæði þetta skal einnig gilda um yfirfærslu fjármuna vegna framfærsluskulda farandlaunþega. Aldrei skal hindra eða koma í veg fyrir yfirfærslu fjármuna vegna framfærsluskulda farandlaunþega.

- 2 Hver samningsaðili skal leyfa, með tvíhliða samningum eða öðrum úrræðum, yfirfærslu fjárhæða sem farandlaunþegar eiga eftir að fá greiddar þegar þeir fara brott af landsvæði viðtökuríkisins.

18. gr. – Almennatryggingar

- 1 Hver samningsaðili skuldbindur sig til að veita farandlaunþegum og aðstandendum þeirra sömu kjör á landsvæði sínu og ríkisborgarar hans njóta að því er varðar almennatryggingar, með fyrirvara um skilyrði sem sett eru í innlendra löggjöf og tvíhliða og marghliða samningum sem þegar hafa verið gerðir, eða gera á, milli hlutaðeigandi samningsaðila.
- 2 Samningsaðilar skulu enn fremur leitast við að tryggja, með tvíhliða og marghliða samningum, að farandlaunþegar og aðstandendur þeirra haldi rétti sínum við öflun réttinda og áunnum réttindum, sem og veitingu bóta erlendis.

19. gr. – Félagsleg aðstoð og heilbrigðisþjónusta

Hver samningsaðili skuldbindur sig til að veita farandlaunþegum og aðstandendum þeirra, sem eru staddir með lögmætum hætti á landsvæði hans, félagslega aðstoð og heilbrigðisþjónustu á landsvæði sínu á sama grundvelli og ríkisborgurum sínum, í samræmi við skuldbindingar sem hann hefur tekist á hendur í krafti annarra milliríkjasamninga, einkum samþykkt Evrópuríkja um framfærslu- og læknishjálp frá 1953.

20. gr. – Vinnuslys og atvinnusjúkdómar – hollustuhættir á vinnustöðum

- 1 Farandlaunþegar skulu njóta sömu réttinda og verndar og innlendir launþegar, að því er varðar varnir gegn vinnuslysum og atvinnusjúkdómum og að því er varðar hollustuhætti á vinnustöðum, við beitingu laga samningsaðila og kjarasamninga og með hliðsjón af sérstöðu farandlaunþega.
- 2 Farandlaunþegi, sem lendir í vinnuslysi eða fær atvinnusjúkdóm á landsvæði viðtökuríkis, skal fá starfsendurhæfingu á sama grundvelli og innlendir launþegar.

21. gr. – Eftirlit með vinnuskilyrðum

Hver samningsaðili skal hafa eftirlit með vinnuskilyrðum farandlaunþega eða kveða á um slíkt eftirlit á sama hátt og fyrir innlenda launþega. Eftirlitið skal vera í höndum lögbærna aðila eða stofnana viðtökuríkisins og annars yfirvalds sem viðtökuríkið veitir til þess heimild.

22. gr. – Andlát

Hver samningsaðili skal gæta þess, innan ramma laga sinna og, ef þörf krefur, innan ramma tvíhliða samninga, að gerðar séu ráðstafanir til að veita alla nauðsynlega hjálp og aðstoð við flutning á líkum farandlaunþega, sem látist hafa vegna vinnuslyss, til upprunaríkis þeirra.

23. gr. – Launaskattur

- 1 Að því er varðar tekjur og með fyrirvara um ákvæði um tvísköttun í samningum, sem hafa þegar verið gerðir eða verða gerðir síðar milli samningsaðila, eru farandlaunþegar ekki skyldugir til að greiða tolla, gjöld, skatta eða standa skil á nokkrum öðrum greiðslum á landsvæði samningsaðila sem eru hærri eða þyngri en innlendum ríkisborgurum er gert að greiða við samsvarandi aðstæður. Þeir skulu meðal annars eiga rétt á frádrætti eða undanþágu frá skatti eða gjöldum og rétt á greiðslum, að meðtöldum greiðslum vegna þeirra sem eru á framfæri þeirra.
- 2 Samningsaðilar skulu ákveða sín í milli, með tvíhliða eða marghliða samningum um tvísköttun, hvaða ráðstafana megi grípa til í því skyni að forðast tvísköttun á tekjur farandlaunþega.

24. gr. – Samningur rennur út og uppsögn samnings

- 1 Þegar starfssamningur, sem gerður var til ákveðins tíma, rennur út í lok umsamins tíma og þegar þess er vænst að slíkum samningi verði sagt upp eða þegar ótímabundnum starfssamningi er sagt upp, skulu farandlaunþegar ekki njóta lakari kjara en innlendir launþegar njóta samkvæmt ákvæðum innlendirar löggjafar eða kjarasamninga.
- 2 Við einstaklingsbundnar uppsagnir eða hópuppsagnir skulu farandlaunþegar njóta sömu kjara og innlendir launþegar njóta samkvæmt innlendra löggjöf eða kjarasamningum, einkum að því er varðar uppsagnarform og uppsagnarfrest, uppbætur sem kveðið er á um í lögum eða samningum eða það sem þeim ber við óréttmæta uppsögn starfssamnings þeirra.

25. gr. – Endurráðning

- 1 Missi farandlaunþegi starf sitt vegna ástæðna sem hann ræður ekki við, svo sem fækkunar starfsmanna eða langvarandi veikinda, skal lögbæra yfirvaldið í viðtökuríkinu stuðla að endurráðningu hans í samræmi við lög og reglur þess ríkis.
- 2 Til þess að svo megi verða skal viðtökuríkið stuðla að því að gerðar verði nauðsynlegar ráðstafanir til að tryggja, eftir því sem kostur er, starfsendurmenntun og starfsendurhæfingu viðkomandi farandlaunþega, svo fremi hann hyggst halda áfram að starfa í hlutaðeigandi ríki eftir það.

26. gr. – Réttur til aðgangs að dómstólum og stjórnvöldum viðtökuríkis

- 1 Hver samningsaðili skal tryggja farandlaunþegum kjör sem eru ekki lakari en þau sem ríkisborgarar hans njóta að því er varðar málarekstur. Farandlaunþegar skulu eiga rétt, með sömu skilyrðum og innlendir ríkisborgarar, á fullri laga- og dómsvernd fyrir sig og eigur sínar og réttindi sín og hagsmuni; meðal annars skulu þeir hafa rétt til aðgangs að lögbærum dómstólum og stjórnvöldum á sama hátt og innlendir launþegar, í samræmi við lög viðtökuríkisins, og rétt til að velja sér aðstoðarmann, sem er hæfur samkvæmt lögum þess ríkis, svo sem í deilum við vinnuveitendur, aðstandendur sína eða þriðju aðila. Þessi grein hefur ekki áhrif á reglur alþjóðlegs einkamálaréttar í viðtökuríkinu.
- 2 Hver samningsaðili skal sjá farandlaunþegum fyrir lögfræðilegri aðstoð með sömu skilyrðum og ríkisborgurum sínum og í einkamálum eða sakamálum skulu þeir eiga kost á að fá túlk ef þeir skilja hvorki né tala málið sem notað er fyrir dómi.

27. gr. – Notkun ráðningarþjónustu

Hver samningsaðili viðurkennir rétt farandlaunþega og aðstandenda þeirra, sem hafa fengið leyfi yfirvalda til að koma inn á landsvæði hans, til að nýta sér ráðningarþjónustu með sömu skilyrðum og innlendir launþegar, samanber þó ákvæði í lögum, reglum og stjórnásluvenju, þar með talið skilyrði sem gilda fyrir komu til þess ríkis.

28. gr. – Nýting réttarins til að stofna samtök

Hver samningsaðili skal veita farandlaunþegum rétt til að stofna samtök í því skyni að verja efnalega og félagslega hagsmuni sína með sömu skilyrðum og kveðið er á um í innlendri löggjöf fyrir innlenda ríkisborgara.

29. gr. – Þátttaka í starfsemi fyrirtækisins

Hver samningsaðili skal, að því marki sem unnt er, auðvelda farandlaunþegum að taka þátt í starfsemi fyrirtækisins með sömu skilyrðum og gilda um innlenda launþega.

IV. kafli

30. gr. – Heimferð

- 1 Hver samningsaðili skal, að því marki sem unnt er, gera viðeigandi ráðstafanir til að aðstoða farandlaunþega og fjölskyldur þeirra þegar þau hverfa fyrir fullt og allt heim til upprunaríkis síns, ekki síst ráðstafanir sem um getur í 2. og 3. mgr. 7. gr. þessa samnings. Hverjum samningsaðila er í sjálfsvald sett að kveða á um fjárhagslega aðstoð.
- 2 Til að gera farandlaunþegum kleift að vita, áður þeir halda heim fyrir fullt og allt, með hvaða skilyrðum þeir geti sest aftur að í upprunaríki sínu skal upprunaríkið veita viðtökuríkinu upplýsingar sem viðtökuríkið skal hafa tiltækar fyrir þá sem þess óska, einkum upplýsingar um:
  - möguleika á og skilyrði fyrir ráðningu í starf í upprunaríkinu;
  - fjárhagslega aðstoð sem veitt er til efnahagslegrar enduraðlögunar;
  - viðhald almannatryggingaréttinda sem aflað var erlendis;
  - ráðstafanir til að auðvelda húsnæðisleit;
  - jafngildi starfsréttinda sem aflað var erlendis og hvaða próf þurfi að taka til að tryggja opinbera viðurkenningu þeirra;
  - jafngildi prófskírteina þannig að börn farandlaunþega geti farið í skóla án þess að verða seinkað um bekk.

V. kafli

31. gr. – Varðveisla áunninna réttinda

Ekkert ákvæði þessa samnings má túlka á þann veg að það réttlæti lakari kjör en farandlaunþegar njóta samkvæmt innlendri löggjöf viðtökuríkisins eða samkvæmt tvíhliða eða marghliða samningum sem það ríki er aðili að.

32. gr. – Tengsl milli þessa samnings og laga samningsaðila eða milliríkjasamninga

Ákvæði þessa samnings skulu ekki hafa áhrif á ákvæði í lögum samningsaðila eða tvíhliða eða marghliða samningum eða samkomulagi ríkja, né á aðgerðir sem gripið hefur verið til vegna framkvæmdar slíkra gjörninga sem eru þegar í gildi eða gætu tekið gildi og þar sem kveðið er á um eða kveðið mun verða á um hagstæðari kjör til handa þeim sem þessi samningur tekur til.

33. gr. – Beiting þessa samnings

- 1 Stofna skal ráðgjafarnefnd innan árs frá gildistöku þessa samnings.
- 2 Hver samningsaðili skal útnefna fulltrúa í ráðgjafarnefndina. Öðrum aðildarríkjum Evrópuráðsins er heimilt að senda áheyrnarfulltrúa sem hefur málfrelsi.
- 3 Ráðgjafarnefndin skal fjalla um tillögur sem samningsaðili leggur fyrir hana í þeim tilgangi að auðvelda eða bæta beitingu þessa samnings og um allar tillögur um breytingar á samningnum.
- 4 Meirihluta nefndarmanna þarf til að samþykkja álitsgerðir og tilmæli ráðgjafarnefndarinnar; samhljóða samþykki nefndarmanna þarf þó til að samþykkja tillögur um breytingu á samningnum.
- 5 Álitsgerðum, tilmælum og tillögum ráðgjafarnefndarinnar, sem um getur hér að framan, skal beint til ráðherranefndar Evrópuráðsins sem tekur ákvörðun um aðgerðir á grundvelli þeirra.
- 6 Framkvæmdastjóri Evrópuráðsins skal boða ráðgjafarnefndina til fundar og skulu fundir að jafnaði haldnir að minnsta kosti einu sinni á tveggja ára fresti og auk þess jafnan ef minnst tveir samningsaðilar eða ráðherranefndin fara þess á leit. Nefndin skal einnig koma saman að beiðni eins samningsaðilanna ef ákvæðum 3. mgr. 12. gr. er beitt.
- 7 Ráðgjafarnefndin skal semja skýrslu með reglubundnu millibili fyrir ráðherranefndina með upplýsingum um gildandi lög og reglur á landsvæði samningsaðila er varða málefni sem kveðið er á um í þessum samningi.

VI. kafli**34. gr. – Undirskrift, fullgilding og gildistaka**

- 1 Samningur þessi skal lagður fram til undirritunar fyrir aðildarríki Evrópuráðsins með fyrirvara um fullgildinguna, viðurkenninguna eða samþykki. Skjöl til fullgildingar, viðurkenningar eða samþykkis skulu afhent framkvæmdastjóra Evrópuráðsins til vörslu.
- 2 Samningur þessi öðlast gildi fyrsta dag þriðja mánaðar eftir að fimmta skjalið til fullgildingar, viðurkenningar eða samþykkis er afhent til vörslu.
- 3 Samningur þessi öðlast gildi gagnvart undirritunarríki, sem síðar fullgildir, viðurkennir eða samþykkir hann, þremur mánuðum eftir að skjal til fullgildingar, viðurkenningar eða samþykkis þess er afhent til vörslu.

35. gr. – Landsvæði sem samningurinn tekur til

- 1 Hvert ríki getur við undirritun, eða þegar skjal þess til fullgildingar, viðurkenningar eða samþykkis er afhent, eða hvenær sem er síðar, sent yfirlýsingu til framkvæmdastjóra Evrópuráðsins þess efnis að samningur þessi skuli taka til allra eða einhverra þeirra landsvæða sem það fer með utanríkis-mál fyrir eða hefur heimild til að stofna til skuldbindinga fyrir.
- 2 Hverja yfirlýsingu, sem gefin er samkvæmt undanfarandi málsgrein, má afturkalla að því er varðar hvert landsvæði sem um getur í slíkri yfirlýsingu. Afturköllunin tekur gildi sex mánuðum eftir að framkvæmdastjóra Evrópuráðsins berst tilkynning um afturköllun.

36. gr. – Fyrirvarar

- 1 Hvert undirritunarríki getur við undirritun, eða þegar skjal þess til fullgildingar, viðurkenningar, samþykkis eða aðildar er afhent til vörslu, gert einn eða fleiri fyrirvara sem varða ekki fleiri en níu greinar í II. til og með IV. kafla, aðrar en 4., 8., 9., 12., 16., 17., 20., 25. og 26. gr.
- 2 Hver samningsaðili getur hvenær sem er afturkallað, í heild eða að hluta, fyrirvara, sem hann hefur gert í samræmi við undanfarandi málsgrein, með yfirlýsingu til framkvæmdastjóra Evrópuráðsins og öðlast hún gildi við móttöku hennar.

37. gr. – Uppsögn samningsins

- 1 Hver samningsaðili getur sagt upp samningi þessum með tilkynningu til framkvæmdastjóra Evrópuráðsins og öðlast hún gildi sex mánuðum eftir móttöku hennar.
- 2 Ekki er hægt að segja samningnum upp fyrr en fimm ár eru liðin frá gildistöku hans að því er varðar hlutaðeigandi samningsaðila.
- 3 Hver sá samningsaðili, sem hættir aðild að Evrópuráðinu, hættir aðild að samningi þessum sex mánuðum eftir að hann hættir sem aðili að Evrópuráðinu.

38. gr. – Tilkynningar

Framkvæmdastjóri Evrópuráðsins skal tilkynna aðildarríkjum Evrópuráðsins um:

- a hverja undirritun,
- b afhendingu hvers skjals til fullgildingar, viðurkenningar eða samþykkis,
- c hverja tilkynningu sem borist hefur samkvæmt 2. og 3. mgr. 12. gr.,
- d hvern gildistökudag samnings þessa í samræmi við 34. gr.,
- e hverja yfirlýsingu sem borist hefur samkvæmt ákvæðum 35. gr.,
- f hvern fyrirvara samkvæmt ákvæðum 1. mgr. 36. gr.,
- g afturköllun hvers fyrirvara samkvæmt ákvæðum 2. mgr. 36. gr.,
- h hverja tilkynningu sem borist hefur samkvæmt ákvæðum 37. gr. og gildistökudag uppsagnar.

Þessu til staðfestu hafa undirritaðir, sem til þess hafa fullt umboð, undirritað samning þennan.

Gjört í Strassborg 24. nóvember 1977 í einu eintaki á ensku og frönsku sem verður afhent til vörslu í skjalasafni Evrópuráðsins og eru báðir textarnir jafngildir. Framkvæmdastjóri Evrópuráðsins skal láta hverju undirritunarríki í té staðfest endurrit.